

Mediamobiles. Views from the road. Ed. by ROBERTS, D. — BOYLE, D. Chicago, ALA, 1979. 116 p.

Mozgó mediotékák. Látvány az utakról

Rövidesen 100 esztendeje lesz, hogy az Amerikai Egyesült Államok útjain feltűntek a közművelődési könyvtárak bibliobuszai. Mi a gépjárművet gyártók és a felhasználók eddigi tapasztalatai, mi a mozgó könyvtári szolgáltatás jövőbeni fennmaradásának lehetősége a növekvő üzemanyagárak és fenntartási költségek mellett, milyen módon lehet a növekvő olvasói igényeket kielégíteni a technika adta lehetőségekkel?

A választ hét amerikai közművelődési könyvtár és ötféle típusú bibliobusz alváz- és karosszériagyártó szakemberei mondják el az 1972–73-ban, az American Library Association gondozásában készített jelentésben, amelyet most a jelenlegi helyzetre aktualizáltak.

A közművelődési könyvtárak mozgókönyvtári szolgáltatását végző járműveket nem *bibliobusz*, hanem *mozgó mediotéka* elnevezéssel kellene illetni. Ugyanúgy, mint a könyvtárakban, a mozgó szolgáltató járműveken is eltolódott az arány a hagyományos és nem hagyományos dokumentumok tekintetében. Kezdetben az állomány 10%-a volt az ún. nem hagyományos és 90%-a nyomtatott dokumentum, ma ez az arány 40%:60%.

Miután a mozgó könyvtári szolgáltatás a könyvtár szerves részét képezi, így a szolgáltatásnak is olyannak kell lennie, hogy az olvasók igényét kielégítse és a nagytömegű információ megfelelő formában kerüljön az olvasókhhoz.

Nőtt a mediotékák iránti igény, ezért a járműveket tervező és gyártó, valamint a könyvtári szakemberek együttes munkájára volt szükség egy megfelelő új konstrukció létrehozásához.

A „mozgó mediotéka” buszok konstrukciójukban eltérnek a hagyományos bibliobuszoktól. A súlyfaktor ugyanis jelentős tényező lett. A mediotékákat szállító járművek kisebbek, mozgékonyabbak, szerkezetük könnyebb, és ennek megfelelően az üzemanyag-szükségletük is alacsonyabb. Az üzemanyag megtakarítás céljából például elektronikus gyújtással szerelték fel a buszokat, a motorhűtőfolyadék cirkuláltatásával oldják meg az autóbusz fűtését, az ajtóknál hőszilipet alkalmaznak stb. Idősek, mozgássérültek, gyerekek könnyebb közlekedése érdekében hidraulikus emelő szerkezetet szereltek egyes buszokra, valamint az ajtókat szélesebbre konstruálták.

Az autóbusz belső kialakítása is eltér a bibliobusztól. A könyvtároló állványokon kívül szekrények, audiovizuális tároló bútorok is helyet kaptak. Színház típusú autóbuszok is előfordulnak, amelyekben a belső teret úgy alakították ki, hogy ott kb. 40 fő

elférjen, akár a szőnyegpadlón ülve a kis színpad előtt, ahol bábműsorokat, filmvetítést, ismeretterjesztő műsorokat tarthatnak.

A járműveket a legkülönbébb technikai eszközökkel és berendezésekkel szerelték fel, így belső, és néhol külső hangosító berendezéssel, 2 sávós rádió-telefonnal, adó-vevő készülékkel, audiovizuális berendezésekkel: lemezjátszóval, magnetofonnal, televízióval, mikrofilmolvasó és nagyító berendezésekkel stb. Egyre nő az igény a video berendezésekkel felszerelt autóbuszok iránt.

Csereszabatoság, bővíthetőség a mobil könyvtári szolgáltatás kulcsa, továbbá a technika adta lehetőségek, a mikrohullámú adások, a műholdak, a lézer és a napenergia hasznosítása mind bővítheti az információ szolgáltatásának módjait a jövő mozgó könyvtári szolgáltatásában.

KIGLICSNÉ KATONA RITA

A KONGRESSZUSI KÖNYVTÁR vakok és testi fogyatékosok számára nyújtott országos szolgáltatása 56 regionális és majdnem 200 helyi könyvtárat érint. Az ellátandó hátrányos helyzetűek száma 7,6 millióra becsülhető. Az évi közel 26 millió dolláros költségvetésből körülbelül 600 000 olvasót láthatnak el. Évente több mint 13 millió példány forog az Egyesült Államok hátrányos helyzetű állampolgárainak körében. — Az érintett könyvtárak számára a „beszélő könyvek”, lemezek, kazetták, hangszalagok — amelyeket sokszor 30–30 példányban kell tárolni — raktározása, a raktári tér üzemeltetése-karbantartása okozza a legnagyobb gondot, igényli a legnagyobb költségráfordítást. Ugyanakkor az e szolgáltatásban részt vevő könyvtárak célja is a költség- és energiatakarékosság. Mindezt ráadásul úgy kell megoldaniuk, hogy szolgáltatásaik választéka és színvonala ne csökkenjen. — Nemrégiben olyan új eljárást mutattak be a „beszélő könyvek”-et gyűjtő könyvtárak számára, amely a hagyományoshoz képest szinte 100%-kal növeli a rakodótér kapacitását, s a helymegtakarításon kívül jelentős beruházási, energia- és karbantartási költségmegtakarítást eredményez. A Daytona Beach-i Florida Regional Library „hangos könyvek” tárolására, vakok és testi fogyatékosok általi használatra alkalmas, nagy kapacitású, kis helyigényű, elektromosan mozgatható tömör raktározási rendet vezetett be. A rendszert üzembiztos padlóburkolattal látták el, amely megakadályozza a polcok elmozdítását mindaddig, amíg a közöttük kialakítható folyosó üressé nem vált. A polcok mindkét végén jól érzékelhető/látható műszer jelzi, ha a folyosót használja valaki. Ez a műszer mutatja az illető elhelyezkedését is. A raktáregységek külső felületén braille írással és nagybetűs nyomással készült jelölések mutatják: mi található a polcokon.

(Special Library. 7.vol. 1980. 11.no.)